

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Semnele vremii.

„Doamne, Doamne, ce este omul pe fața pămîntului?” Eată o întrebare, care ni-o pune înainte glasul tînguitor al cîntărețului din strana bisericii, — întrebare, care, decînd e lumea, a zguduit mintea oamenilor cugetători. Din nizuința de-a ridica vâlul de pe marele mister s'au născut diferitele religii cu dogmele lor, absurde și naive, sau curate și mîngăitoare, cum și feluritele sisteme de filozofie, cu rătăcirile lor detotfelul. Întunecul îndoeilor, însă, n'a putut fi împrăștiat. În zilele noastre tot mai mulți apostoli „moderni” preamăresc numai viața pămîntească, propovăduind drepturile trupului, pentru că, după doctrina lor, numai materia e veșnică, ear viața e scurtă, e numai de o clipită; deci, cît viețuim, să ne luăm partea din plăcerile trupesti, pentru că după moarte nu există nicio răsplată pentru abnegațiunea și pentru suferințele noastre de cari nu ne scapă decît mîntuitoria: nirvana, trecerea în nimicnicie. Din-ce-în-ce tot mai mic e numărul acelor fericiți, cari predică viața veșnică a sufletului și nădejdea învierii.

Ear din învălmășeala vieții de azi, din zgomotul asurzitor al atelierelor și al fabricelor, eară și eară se înalță, ca dintr'o negură nepenetrabilă, întrebarea ce ne zgudue întreagă ființa, arzînd ca un foc nestins în sufletele a milioane de oameni. Dece există? Ce sînt? Ce-am fost nainte de-a fi? Ce voi fi cînd nu voi mai exista? Nu știm deunde am

plecat și unde vom ajunge, dar putem privi îndărăt pe drumul ce l-a făcut omenirea, pînăcînd acest drum se perde în negura vremilor preistorice. Pe drumul acesta, compus din ruinele unor culturî apuse, făcînd ici-colea cîteun popas, vedem desfășurîndu-se înaintea ochilor sufletești mulțimea popoarelor ce se zbciumă să se dezvăluie din haosul neștiinței, și să se ridice din abizurile poftelor trupesti și ale senzualizmului, croindu-și citeo cărare pe suișul progresului, și urcîndu-se tot mai sus pe treptele civilizației, către știință, către lumină, către perfecție!

Dar puternicele popoare culturale au perit detot, ori au decăzut din nou, ajungînd o adunătură de horde barbare, sau au devenit epigoni bastarzi, umbrele deplorabile ale falnicilor lor inaintași. Unele popoare s'au urcat pe scara progresului la înălțimi amfiteatre, ca așa cuatît să le fie mai mare — căderea. Se pare că o putere demonică ar fi pus stavilă progresului lor. Cînd au ajuns cel mai înalt grad al culturii și bunăstării, a început și — decadența, pentru că sufletul a fost învins de poftele trupului, morala biruită de instinct, religia doborîită de necredință. Și aceasta este soarta tuturor popoarelor, — și a celor de astăzi. Cea mai marea creațiune a minții omenestî, florile credinței, și roadele științei, toate pornesc în descompunere, cînd în izvorul cristalin al civilizației se incuibă miazmele putrejunii, cari prefac cîmpia înflorită a culturii în mlaștina pestilențială a degenerării.

Ca să ne putem opri în calea ce duce spre prăpastie, să ascultăm glasul prorocilor cari ne strigă: Luați aminte, că trupul e o materie putrezitoare; și unde poftele lui stăpînesc, toate pornesc spre putrejunie. Numai sufletul, numiți-l inteligentă, sau conștiință, ori cum vă place, dar să știți, că numai sufletul îl poate duce pe om la cunoașterea adevărului. Deacea sufletul are să înfrîneze trupul. Ear voi, necredincioșilor, cari nu vreți să înțelegeți „viața veșnică și nădejdea învierii”, nu vă amăgiți pe voi înșivă. Nu vedeți, că viața noastră pămîntească se continuă în generațiile ce ne urmează, noi necontenit ne premenim mereu cu o viață nouă, în care binele moștenit își primește răsplata, ear răul moștenit este pedepsit pînă în al pătrulea neam! Nu vedeți, că toate virtuțile și toate păcatele noastre vor fi judecate, răsplătite și pedepsite în urmașii noștri?! Temeți-vă, deci, de „înfricoșata zi a judecării!” Și dați-ne mîna de ajutor ca să plantăm în inimile tinerelor generații iubirea de *muncă*, și să le întărim și oțelim trupul și *sufletul*. Să-i creștem în iubirea față de semenii lor și să ascultăm porunca Celuice a coborît cerul pe pămînt, și care ne zice: „Iubiți-vă unul pe altul, că din aceasta vor cunoaște că sînteți învățacei ai mei!” Să alungăm dintre noi patimele trupului, ca să nu ne ajungă și pe noi ruina ce le-a ajuns pe atîtea alte popoare din istoria omenirii.

Petrache.

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

— Icoane răzlete. —
De Mihail Gașpar.

7)

D-nul Iorga este, pelingă toate celelalte calități eminente ale d-sale, și un bun pedagog. Fiind seamă că ascultătorii au lipsă și de o recreație, după înmagazinarea enormului material ce li-se ofere la cursuri peste săptămînă, Dumineca se destinase, din capul locului, pentru recreație. Dar ce recreații erau acestea? Să nu-și închipuiască cineva că am ieșit undeva, la vreun han pe cîmpii, ori la vreo grădină-restaurant din apropiatul Ploestii. Doamne ferește! Dincontră, dela un absolut abstinent nici nu puteam să ne visăm la așa ceva.

Făceam excursii.

Și earăși nu la Sinaia, nu la Comarnic, nu la Slănic. Nu! Ci ne luam și ne duceam la vechi mănăstiri și schituri din apropiere, mănăstiri istorice, retrase în minunate văi, ascunse de lume, și grăitoare de un trecut glorios, plin de mărire. La ruini, unde din petrele sure rebătea aerul unor alte vremi, ne găsiam mîngăerea sufletului adulmecat aci, în aceste colțuri ferite, de tîmiea trecutului splendid al neamului nostru. Și în aceste locuri, ca un mag, descurcător de vechi înrăvșiri

în peatră, șiruri tainice și nelămurite pentru ochiul derînd, d-nul Iorga dădea la o parte pinza veacurilor apuse, lăsîndu-ne astfel să vedem trecînd pe dinaintea sufletului nostru fășii întregi din istoria neamului.

Și, Doamne, ce bine ne prindea această recreație. Ne cădea bine. Căci, deși obosiți trupest, rupți de drumul lung, căldurile tropicale, totuși ne reîntoarceam la Văleni, cu sufletul încărcat, întocmai ca și albinele cari se întorc la coșnițe încărcate cu sucii florilor.

În prima Duminecă, paremi-se la 4 Iulie, d-nul Iorga dăduse porunca să ne concentrăm la trenul de 7 dimineața, căci avem să ieșim la mănăstirea de maice „Zamfira”. Bucurie mare — nene! Bucuria mireanului, cînd i-se dă să vadă un colț de viață monahală, și încă — maice! În al cui creier nu va fi răsărit la acest aviz fel-de-fel de icoane, de spuse, de povești auzite — cari vor fi povestind de maice frumoase, cu ochii căprîi... negri... Știți d-voastră, cum e lumea! Rea — Domnule! Nu mai crede în nimic.

Cînd ne prezentăm în grupuri la gară, d-nul Iorga trecîndu-ne în revistă, ne luă în primire. Nu era permis să lipsim. Și era bine. Românul e un soi de oameni, pe care cu sila trebuie să-l faci să facă lucruri bune.

Era cald al naibii.

Ne învagonarăm cum se putu, căutînd fiecare să ajungă cît se poate în apropierea ascultătorilor de sex opus...

Vreo cîțiva o duseră rău detot. Pe deoparte căldurile de afară, pe de alta ochii de diferite nuanțe... nu-î glumă te frigeau. Dumnezeu mă ierte, dar așa mi-se pare că mi-am încărcat și eu sufletul cu cîteva păcate. Dar nici nu se putea altfel: Omul dela fire slab, ispita din cale afară mare. Nu-î vorbă și erau frumoase, coconițele. Și așa „trăgînd clopotele”, cum se zice în țară, ceiaze noi numim a „face curte”, trenul ne trecea prin frumoase livezi de pruni și de nucii, troenite în popoul de raze al soarelui de Iulie.

La gara Lipănești, ne dăm jos. Cine știe cînd a mai văzut gara, micuță, atîta negreață în sinul ei.

Apucarăm drumul cel mare, mai apoi cotirăm pe o potecă, și după o cale de vreo trei sferturi de oră ne găsirăm în fața mănăstirii.

De jur-împrejur un sat sărăcăcios, pe vremuri un sat robii mănăstirii, își respiră casele mici, cu coperișul de șindilă, frumos rotunjită, cu curțile înguste și neîngrijite. În mijlocul acestui sătuleț, părăsit se întinde mănăstirea.

Înainte e schitul „Zamfira”, o mică bisericuță, cu admirabile încreștături în peatră pela uși și ferești, situată în mijlocul unui mic cimitir, în care, sub niște cruci simple de lemn, își dorm somnul unei vieți duse în mizerie, Românii din sat și maicele din mănăstire.

O groapă, abia astupată, ne aduce aminte de deșetăciunea vieții. Lipită de bisericuță e *osiennița*, cuprînzînd un cavou plin cu crani și oase. As-

Sate pierdute.

Dela marea Dunăre spre bătrina Dunăre șerpuește sprintenul Cărașul, cu albia lui împopulată cu fii harnici ai neamului, urmași de-a legiunilor cu aquile. Azi strănepoșii trăiesc în liniște, ear în trecut străbunii cum au trăit, o mărturisesc urmele a două cetăți și mai multe sate pierdute, despre al căror trecut strălucit vorbesc diplome și pergamente nemeștă păstrate în arhive.

Valea-Cărașului a fost calea legionarilor lui Traian și Aurelian, pe unde au străbătut, acum 2 mii de ani în munții cu aur ai Daciei de pe vremuri. Cronicile ne povestesc că dealurile cu numiri vechi, în evul mediu purtau coroane din zid, care serviau de cuib al cavalerilor-haiduci. — Ce zingănit de arme va fi fost la *Kevesd* și la *Šumlia*...

Cronicile vechi din secolul al XIV. și XV. ne amintesc de o cetate puternică numită *Castrum, Kvesd, Kuesd, Kevesd Kuwesd*, care a fost despărțită de satul *Zekas* (Secașul de azi) prin apa Secașului. Urmele pierdute în negura trecutului viforos, sînt a se căuta pe colinele din jurul comunei Secaș, pe muchea dealului din valea Dilbochi.

Între diplomele latinești referitoare la comitatul Căraș, rămase de pe acele vremuri războinice, se află una datată dela anul 1376, 8 Martie. În această diplomă ni-se spune că un oarecare Demetrius Parvus, vice-castelan al cetății *Kvesd*, și Emeric fiul cnezului Nexa sînt acuzați decătore vicecomitele comitatului Căraș, că ar fi năvălit cu servitorii înarmați în *Golonya* (comuna Calina) și ar fi dus cu ei pe un iobag în cetatea *Kvesd*).

Despre multele certuri ce au avut Români bătănași cu cnezii și căpitani de cetăți, au rămas o mulțime de cazuri notate în cuprinsul multor diplome. Înșirînd unele cazuri voi scoate la lumină mai multe numiri de sate pierdute: La anul 1364 fiul nobilului Dionisius Maius de Nicolay și Petru Himfy acuză pe Petru, fiul nobilului Mihal, că ar fi năvălit în Secaș de unde a răpit 3 vite a iobagilor de acolo. Urmînd mai multe cazuri de furt și jaf, atît decătore iobagi, cît și decătore cneji și căpitani, regele Sigismund la anul 1390 dă ordin să se aleagă o comisie din 10 membri (probi viri) dintre iobagi ca să depună jurămîntul în cauza unor iobagi închiși în temniță decătore potentatul Stefan Himfy.

Dela anul 1435 firul istoric al acestei cetăți *Kvesd* se rupe. La anul acesta căpitaniul acestei cetăți era un oarecare Ladislau Bobal.

Golonya, Zekas, Calina și *Secașul* au fost satele vecine cu cetatea *Kevesd*.

Dar unde să ne închipuim că a fost așezat satul *Woya*? După descrierile cronicarilor și diplomelor regești, a fost situat la vărsarea în Căraș a rîulețului ce curge prin comuna Secaș. Acest sat, cu istoria-i frumoasă, aparține trecutului

*) V. Oklevlek 129 p.

**) Vezi Pesty F. vol. I. 297.

obscur. Că a fost o comună puternică, o adevărate faptul, că în decurs de 100 de ani obține amintit în 10 diplome și epistole regești, un sat cu numele *Woya*. Cea mai veche diplomă datează dela anul 1277, edată de Ladislau. Ear după descrierile geografice din aceste diplome, aflăm că, *Woya* s'a mărginit la nord cu *Zechenpatak* în care s'a vărsat pârîul *Dobokapatak*. *Pesty Frigyes* nu poate interpreta prin nicio numire de azi, numirea din trecut *Dobokapatak*. Noi îi spunem însă ce a devenit din *Dobokapatak* al dsale; s'a prefăcut în valea *Dilbochi*, o vale între comuna *Secaș* și *Calina*). Hotarul comunei s'a mărginit cu *Iladia* și cu *Varadia*. Pe teritoriul satului *Woya* au existat încă 7 cătune constătătoare din 4-9 case, și s'au numit *possesio*.

În actul care descrie mai amănunțit hotarul satului *Woya*, aflăm numirea unui nou castru, căci se zice: *Woya* a fost despărțită prin rîul *Căraș* decătore cetatea *Šumlia*.

O nouă verigă pentru de a mări lanțul sateelor pierdute, a existat pe una din colinele între *Ticvaniul-mic* și *Jurjova* de azi, acolo unde *Valea-Cărașului* devine mai lată, martorul iobăgiei noastre, cetatea *Erdsunlio*, a carei ziduri le-a apărut cu sîngele ei familia *Dya*, străbunii *Cărășenilor Gita* din comunele *Secaș* și *Calina*.

Prima amintire despre cetatea aceasta se face în epistola regelui *Ladislau al IV-lea*, probabil dela anul 1290. Izvoarele istoricilor știu că la începutul acestui an regele a călătorit prin *Bănat*. În mai multe documente această cetate poartă numirea de *Erdsomlow, Erdsunlja, Erdsunlja*).

Existența acestei cetăți o adevăresc mai multe harte militare: Harta istorică a lui *Martin Enter* din *Nürnberg* dela a. 1684 și harta istoricului *Ortelius*, care arată locul cetății la răsărit dela satul *Toklen* (comuna *Doclin*).

Subt cetatea *Šumlia*, pe malul *Cărașului*, la poalele unei păduri, era așezat sătulețul *Bachtuuisse, Bachtuisse, Bastuisse**) dupăcum îl găsim scris în diferite diplome de donațiune. Azi nu se mai cunoaște locul unde a fost situat. Atîta știu, că locuitorii de azi ai *Jurjovei* știu de unele ruine ce ar fi existat la sudul comunei lor de azi.

Între satele de azi *Ticvaniul-mare* și *Cărnecea* se ridică *Culmea Nendresului*, unde și azi se văd urmele unui sat pierdut. Numirea oficială după diplomele dela 1382, 1404 și 1432 a fost *Nandraz*. Satul a fost probabil proprietatea lui *Andrei de Nendraz* (*Andream de Nendraz*), un nobil pe care îl trimite comitatul Căraș să facă investigație în cauza unei conturbări de posesie în satul *Șoșdia*.

Satul dispare în secolul al XV-lea, dar numele e eternizat subt următoarele numiri: *Culmea Nendresului*, Dealul *Nendresului*, pârîul *Nendresel*, izvorul *Nendresului* și *Nendresiu*.

Pe *Valea-Cărașului* au existat o mulțime de

*) Vezi: Dipl. dela 1364.

**) Vezi Pesty, vol. II. 264.

**) Vezi Dip. a. 1363, Martie 10 a. 1411.

sate cu posesori (spăhii) nobili și zeci de așa numite *possesio* sălăge, cătune cu 4-9 familii subt conducerea îndependentă a vr'unui Cnez.

M'am mărginit a scoate din noianul trecutului acele sate care au existat între cele 2 cetăți *Kevesd* și *Erdsunlio*, care cetăți au fost așezate așa: *Kwesd*, sau *Kevesd*, a dominat partea dreaptă a albiei, ear *Erdsunlio* partea stîngă a *Cărașului*. *Kwesd* a fost între *Secaș* și *Calina*, ear *Erdsunlio* lîngă *Ticvaniul-mic*.

R. S. Molin.

ECONOMIE.

Activitatea de earnă a plantelor.

Activitatea vieții pentru plante se caracterizează prin sinteza materiilor organice, și în special a hidratelor de carbon. Earnă este pentru plantă o epocă de activitate internă foarte vie, deoarece plantele acumulează în timpul ernii provizunii, care le permit ca în primăvară să înfrunziască, să înfloriască și să dea ramuri noi.

Plantele au două feluri de activitate fiziologică: *asimilația clorofiliană* (clorofilul absoarbe o parte din radiațiile solare, descompune gazul carbonic din atmosferă și combină carbonul cu elementele apei din plantă, efeptuînd astfel sinteza hidratelor de carbon: zahăr, dextrină, amidon, etc.) și *respirația* (descompunerea rezervelor acestora, aruncarea afară a gazului carbonic și formarea unor compuse, care formează țesuturile noi).

Aceste două funcțiuni, asimilația și respirația, sînt influențate în chip deosebit de căldură: frigul ernii nu împiedecă asimilația, dar reduce enorm respirația; ear căldura verii influențează puțin asupra asimilației, dar sporește enorm respirația. Deaceia în timpul ernii planta nu are activitate vizibilă (frunze, flori, creștere), dar acumulează rezerve, pe care le cheltuiește primăvara și vara. Aceasta o fac plantele verzi. La plantele, ale căror foi cad earnă, asimilația e mai mică, dar ele tot au activitate earnă: rezervele se ridică din rădăcină în tulpină, pentruca primăvara să le găsiască la îndemână.

Aceste fapte sînt foarte însemnate pentru cultura plantelor, și dealtfel spiritul de observație popular a ținut seamă de ele fără să le cunoască, și a stabilit epoce anumite pentru altoirea, mutarea și pentru curățirea diferitelor plante, la timpul cel mai potrivit. Experiența i-a condus pe oameni la stabilirea practică a acestor epoce potrivite.

pectul e neplăcut, și ar fi timpul să nu se mai vadă pela mănăstirile din țară acest lucru — de dreptul respingător.

Mănăstirea „Zamfira” e destul de frumoasă. Nicî nu apucăm însă să dăm prin poartă, cînd ne și iese în cale diaconul, pâr. *N. Popescu*, un preot din mult fagăduitoarea generație tineră, un preot de o rară cultură. Îl cunoșteam de pe vremea cînd venise chorul „Carmen” la Lugoj în vara anului 1905. Atunci era chorist la bas, și student la facultate. Văzîndu-l acum, abia l-am recunoscut. O barbă mare neagră îl transformase cu desăvirșire.

Acest duhovnic ne-a călăuzit.

Mănăstirea „Zamfira” a fost întemeiată de jupineasa Zamfira, soția lui *Mano Apostolu*, omul de încredere și păzitorul averilor lui *Vodă Constantin Brancoveanu*, care avea mult aur, dar nu era acel „bun creștin” pe care-l cîntă atît de frumos, și atît de naiv, baladele noastre populare. Ea și cu nora ei *Smaranda Bălăceanca*, urmașă a acelei *Aga Bălăceanu*, care a murit în lupta dela *Zernești* lîngă generalul nemțesc, luptînd pentru creștinătate și ambiția s'a proprie.

Biserica din mijlocul mănăstirii, o biserică frumoasă, dar și frumos îngrijită, este darul episcopului *Nifon*, un *Ploestean*. S'a zidit dela 1850 și are pictura de *N. Grigorescu*, cînd acest mare geniu se îndeletnicia, dela începutul carierii sale, și cu zugrăvirea de biserică.

În jurul acestei biserici se înșirue frumos, ca un cadru minunat, cele optzeci de căsuțe ale maicelor, care își duc viața, retrase de zgomotul lumii, în rugăciune și sfîntenie. Fiecare căsuliță își are grădinița sa de flori, foarte bine ținută. *Egumena*, o bătrînă slăbită, cu ochi senini, ne găzduiește cu dulceață.

În o oră am văzut totul.

Cînd să ne întorcem spre casă, *Românii* se încăpățîneză. Tineretul devenise renitent. Nu voiau să plece pînă pe subt seară. *Înginerul Dumitrescu-Crețu*, un oltean al naibii, dar om de omenie, ademenise lumea să mai stea de vorbă, subt niște copaci uriași.

Și eram mulți care ne cam codiam să plecăm, mai virtos că și sexul frumos — dintre noi — se declarase pentru „remaniere”.

Ș'apoi, cavalier cum e *Românul*, mai că nu greșesc cînd zic că era să rămînă partea cea mai mare dintre noi.

D-nul *Iorga* ne lăsase în voea noastră.

După multă trăgănare, ne hotărîrăm, însă, să plecăm, totuși, cu toții.

Și — am plecat.

Azi, cînd stau să-mi revoc în suflet această excursie, nu văd decît icoana a doi ochi verzi — din toate cele văzute.

Au fost însă cei mai frumoși ochi verzi ce i-am văzut în viață.

Și Doamne — cîți am văzut!

Între lei.

4). Narațiune istorică de *E. Malsow*.

Trad. de *Ilie Bogdanu*.

„Stingeți focurile! Se vede o corabie cu pinze!” Acest strigăt se auzise pe insulă demulțorii din viriul stîncei, unde se găsia zilnic unul dintre tovarăși, care privia spre mare și striga în jos aceste cuvinte, deciteori se auzia în apropiere vreo corabie; deoarece s'a constatat că fumul, care se ridica de pe insulă este vizibil de pe mare. Se cerea deci prevedere.

Și astăzi sună în adîncime acest strigăt prevenitor, și focurile se stînsură. Înaintea jeraticului unuia dintre focuri ședea *Perpetua*, și în fața ei *Antoni*, fiul șefului comunității. El era un simplu pescar, fără instrucție, nu știa, nici citi, nici scrie, însă în meseria sa era unul dintre cei mai buni. Marea l-a învățat de timpuriu a avea curaj bărbătesc și a fi rezistent, întărîndu-i și corpul și sufletul. El era prototipul forței și al sănății. Nu era tocmă frumos, însă bine format și de statură înaltă. O trasătură blajină înfrumșea fața lui tînără și înfloritoare.

— Te rog dragă soră, — începu el, cînd se stînsu focul, — ia astăzi mantaua mea. Ți-e frig. Ieri dimineață, cînd mam urcat la locul de pază, te-am văzut cum ședea tremurînd în coliba ta.

CRONICA.

Comitetul diriguitor al Asociațiunii din despărțământul Orăvișii a ținut Joi o ședință, în care s'a hotărât începerea unei activități mai rodnice. Într'un ceas bun!

Duminecă în 14 l. c. la 10 ore a. m. se va săvârși sfințirea școlii precum și binecuvântarea turnului nou edificat al bisericii gr. cat. din Orăvișă-rom. La 1 oră p. m. prînz comun la Carte, în ospățaria Dlu' Iosif Nedici. Seara la 8 ore concert și teatru totacolo. Ceice doresc a lua parte la prînzul comun, sînt rugați a se înștiința dlu' Ion Bogdanfi, candidat de preot, cel mult pînă la 12-lea l. c. *Comitetul arangeator.*

Tînărul *Dr. Alexandru Mocsonyi*, o odrazlă a distinsei familii Moconeștilor, a fost numit la Fiume conceptist fără plată.

Cancelaria advocațională a reposatului *Dr. Gheorghe Anca* a primit-o executorul său testamentar adv. *Dr. Liviu Cigăreanu* din localitate. Aviz celor interesați!

La Sasca-montană a decedat apotecarul *Sarok*. Dumnezeu să-l ierte.

Nunta veselă, românească, a vrednicului contabil *Lazăr Ciuta* cu d-șoara *Ecatarina Lupșasca* s'a serbat Duminecă la *Mercina*, fiind naș: cand. de avocat *Nicolae Imbroane* (Verseț) cu doamna. Multe felicitări.

Magazinarului *Nicolae Manciu* din *Orăvișă rom.* trecîndu-l o locomotivă a trenului peste picior, a fost transferat, fiind greu rănit, la spitalul din Timișosra, că de... p'aici în tot ținutul n'avem spitaluri.

Iohan Marits s'a rostogolit, la *Anina* de pe o stîncă, tot din pîrdalnică nebagare de seamă și aburat de beutură, remîinînd mort pe loc.

La *Lugoj* Reuniunea de cîntări a ținut Joi, parastas pentru fericitul *Alexandru Mocsonyi*, ear prezidentul ef, *Dr. V. Branște*, a ținut un discurs adînc simțit.

Tînărul nostru inginer *Aurel Vlaicu* e pe cale a surprinde lumea cu un sistem nou de aeroplane.

Regele Carol al României: naș al unui nou născut prinț împărătesc din Berlin.

Calindarul Poporului rom. pe 1910 întrece cu mult pe cele din anii premergători.

La *Forotic* doi copii, în lipsa de-acasă a părinților, jucîndu-se cu focul, unul, cel mai mare, a ars scruin, ear cel mai mic a scăpat ca prin minune.

Intrebăm și noi pe cei ce sînt datorți a răspunde: Cînd se va publica odată concursul pentru ocuparea postului vacant de învățător la *Cacova*?

La *Atena* a izbucnit o revoluție militară.

Notar la *Ciudanovița* a fost ales v. notarul *Karchezi*.

Duminecă, la 31 Octombrie c. aviatorul *Blériot* a zburat la *București*, pe cîmpul Hipodromului dela Băneasa, în prezența familiei regale și în aplauzele entuziaste a peste 100.000 de oameni. A făcut trei ascensiuni, foarte reușite la orele 3 d. a.

Dr. Nic. Regman a făcut zilele trecute examenul de profesor de limba română și germană.

Gubernul turcesc a îngăduit să se sălășluiască Jidovii în masse în Siria și Palestina.

Tăraniile noștri să se feriască de a cumpăra iconi de pela țirgovești fără suflet, cari cutreeră satele românești.

La *Budapesta* un biet soldat, silit de un ofițer al său să bea conținutul scuiptoarei pe care o uitase ca să o spele, s'a spînzurat — sărmanul!

Preoții *Ioanoviți*, *Musta* și *Tatucu*, din Granița au fost dați în judecată pentru — agitație.

La *Bocșa-montană* întîmplîndu-se o explozie, s'a pierdut viața un muncitor: *Nicolae Gruescu*.

În suburbiul Montmartre al Parisului, deodată s'a deschis pămîntul, în lungime de 6 metri, tocmai cînd muncitorii se întorceau acasă dela excursiunile ce le făcuseră prin împrejurimile Parisului. Doi bărbați și o femeie au căzut în prăpastia ce se lărgea tot mai mult, pîn' a ajuns lățimea de 5 metri.

Omorîtorul tăine-său (cu moravuri stricate) *L. Jura* din Zorlențul-mare, fiind apărut cu bărbăție prin avocatul său *Dr. Stefan Ptrovici*, a fost osîndit numai la 3 ani de robie.

Șeful muncitorilor socialiști din România, *Dr. Racovski*, care a fost expulsat înainte de asta cu doi ani, a intrat în țară incognito. A fost arestat însă la Căineni, din care cauză s'au ținut întruniri de protestare la *București*, *Iași*, *Ploești*, *Brăila* și *Galați*.

Cu administrarea protopresbiteratului *Ciacova* a fost încredințat, din partea Consistoriului diecezan, preotul din Ghilad *Aurel Drăganu*.

La *Anina* o explozie a centralei electrice a pricinuit moartea a trei muncitori, ear 6 au rămas grav răniți.

Împăratul *Abesinei*, *Menelic*, se află în agonie.

Reuniunea de lectură română din Timișoara, avînd de scop promovarea intereselor culturale și sociale românești, a hotărît să aranjeze mai multe conveniri sociale, împreunate cu reprezentații teatrale, declamațiuni și dans. Prima convenire de acest fel se va ține azi, Sîmbătă la 6 Novembre, în localul casinei din cafana *Andrássy* din Timișoara-Fabric. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea liberă.

Mercuri seara s'au întîmplat două nenorociri: În *Orăvișă-mont.* a trecut o trăsură peste măcelarul *Iosif Măzăraru*, ear în *Orăvișă-rom.* a căzut din trăsură, căzînd sub roate, un țaran din împrejurime, alegîndu-se amîndoi cu răni grave.

La *Orăvișă-rom.* a trecut la cele eterne fiica de 19 ani a fruntașului țaran *Ion Culă*. Fie-î țărîna ușoară!

Acordatorul de pianuri *Kosár* din Timișoara va petrece încă vr'o 14 zile în *Orăvișă*. Aviz!

Revista vieneză „*Die Judenfrage*” a apărut pe Novembre 1909, Nr. 5 cu articole foarte interesante, între cari remarcăm: Sînt Evreii un popor, sau numai o tovărășie religioasă? Talmudul. Notițe din viața și obiceiurile Evreilor. ș. a. Revista apare în fiecare lună la Viena (XVII. 1 Raufflgasse 19) și costă numai 6 coroane pe an.

Aviz.

Prin aceasta avizăm pe cei interesați, că pentru esarendarea pe 3 ani a maerului bisericii noastre gr. or. rom. din localitate, vom ține licitație publică în localul școlii noastre confessionale Duminecă, în 7. Noembrie c. n. la 2 ore. *Orăvișă-montană*, la 31. Octombrie n. 1909.

adv. Dr. Petru Corneanu,
președintele comitetului parohial.

Poșta Redacțiunii.

R. M. Primit. Se va publica.

D. I. Se va publica cînd îi vine rîndul.

I. B. Ticvaniul-mare. Cerem nițel răgaz.

I. N. Vidin. Salve!

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană**, care depărtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Orăvișă** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan 1 coroană.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

— Și tu cu ce vrei să te acoperi noaptea, Antoniu? — răspuse ea. — Eu să mă culc în căldură, ear tu să tremuri de frig?

— Eu sînt bărbat, — ripostă el, — mie frigul, pe care-l împrăștie stîncile noastre, nu-mi face rău. Sute de nopți am petrecut sub cerul liber, în barca mea. Nu am trebuință de înveliitoare. Soră Perpetuă, ia mantaua mea; eu sînt îngrijorat de tine. Știu că suferi. Tu ești bolnavă.

— Nu sînt bolnavă, Antoniu.

— Ba ești bolnavă. Se zice că tu ai venit din Roma. Nu ți-e dor ție de acest oraș frumos, care — după cum se spune în Cartagena — strălucește de marmoră și aur?

— Te înșeli, — răspuse Perpetua. — Eu nu aș schimba aceste stînci cu marmora și aurul din Roma. Eu nu cunosc alt dor, decît religia noastră și de a vă servi vouă.

— Atunci mîncarea noastră te face bolnavă, — îi zise Antoniu. — Noi pescarii ne putem nutri numai cu pești și raci, dar tu nu poți. La masele comune abia atingi ce ți-se dă. Pînea și vinul îți lipsesc. Și celelalte femei duc lipsa acestora. Ce am adus cu noi aici, s'a consumat demult. Noi bărbații am decis, că doi dintre noi să se înapoieze la Cartagena pentru a cumpăra făină și vin. Dacă vom întreprinde aceasta cu prevedere, vom reuși fără pericol.

— Rămii aici, nu pleca la Cartagena; — îl întrerupse neliniștită.

— Sorții au decis deja, pentru mine și Catone — răspuse pescarul.

— O, dacă ai rămîne aici! — continuă ea îngrijită. — Nu avem trebuință nici de făină, nici de vin. De ceiace lipsește bărbaților, putem și noi femeile să ne lipsim. Du-te, roagă pe tata, să trimită pe altul la Cartagena. Nu te duce, rămâi aici!

— Dece să nu plec la Cartagena? Dece să rămîn aici? — întrebă el.

— Pe tine te cunosc în piața din Cartagena, — răspuse ea. — Nu v'ați gîndit voi bărbații la aceasta, că tu erai acela, care duceai peștele în piață? Ei te vor recunoaște, te vor prinde, și atunci ești pierdut. Te rog, rămâi la noi.

Nu numai gura, dar și ochii ei îl rugau. O ferbințeală se produse în inima tînerului. La ceiace nu ar fi îndrăznit măcar a se gîndi, că ar putea fi pentru această admirabilă femeie mai mult decît ceilalți bărbați, deoarece privia cu devotament și iubire la dînsa, îl încînta foarte mult. El îi apucă mîna, i-o strînsese ușor; ea și-o retrase, se ridică, și zise:

— Să vorbesc eu cu ceilalți, ca voi să rămîneți aici? Voi nu v'ați gîndit la primejdia, în care vă aruncați, și împreună cu voi și pe noi toți, la caz cînd veți fi recunoscuți.

— Nu ar folosi la nimic, — răspuse el. — Nu numai lipsa de pîne și vin a îndemnat pe bărbați să ne trimită. Noi trebuie să luăm în Cartagena și informațiunii înprivința soartei creștinilor.

Poate că prima furie a persecuțiilor s'a calmat, sau poate că decretul feros al imperatorului a fost retras. Cei mai bătrîni doresc din inimă a pleca de aici, maicuseamă însă femeile. Eu și Catone trebuie să plecăm. În această privință nimic nu se mai poate schimba.

— Și cînd voiți să plecați? ripostă ea tristă, privindu-l cu ochii umezi și scînteietori.

— În dimineața zilei următoare. Mantaua mea o las aici. Așa e, că mi-o vei păstra pînăce mă voi reîntoarce? Și eu îți voi aduce plapume și covoare. Și pentru ceilalți ne vom îngriji.

— Atunci du-te — șoptiră buzele ei. — Mintuitorul să-și trimită ingerii săi, ca să te reîntorci cu bine, tu și Catone.

Zicînd acestea îl părăsi, și intră în coliba ei. În dimineața zilei următoare luntrea, cu Antoniu și Catone, părăsi insula, fiind binecuvîntată de mica comunitate. Adiind un vînt de nord-est, putură ajunge la țerm în 12 ore. La caz cînd ar fi stat 2 zile în Cartagena și vîntul ar fi rămas favorabil, puteau să fie îndărăt după 5 sau 6 zile. Perpetua se cățără singură la locul de pază din înălțime. Acolo stetea ea lung timp, tăcută și liniștită, ca o zeiță sculptată din marmoră, privind pe suprafața întinsă, care strălucia roșiatie sub primele raze ale soarelui de dimineață. Ea privia după pînea care se ducea spre sud, îndepărtîndu-se din-ee-in-ee pînăce dispăru la orizont. Cînd are să o mai revază? Va mai vedea ea oare pe iubitul ei?

Opurî și broșurî

Se recomandă
a executa următoarele:

Foî periodice

INVITĂRI

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în culori

BILANTURI

ANUNȚURI FUNEBRALE

PROGRAME

BILETE DE CUNUNIE
după dorință și în culori

ADRESE

BILETE DE ÎNTRARE

Tipografia „PROGRESUL”

societate pe acții

piata mare (îngă Moara de foc)

Diferite tipărituri pentru bănci

Comandele primite se efectuesc cu promptitudine și cu conștiință.

Cărți în comisuni

PREȚURI MODERATE!

Panglici pentru morți

PRE-CURRENTURI
în or ce limbă.

NOTE

STATUTE * LIBELE
CIRCULARE

AFIȘE

CĂRȚI DE VISITĂ
diferite formate

MENU

PLICURI CU FIRMA

OBLIGAȚIUNI